

Grote verzoendag

Thema: Lijden en sterven
Leviticus 16: 1-22

UITLEG VAN DE TEKST

DE VOORBEREIDING OP DE GROTE VERZOENDAG

Het verbond van de HEERE met Israël is het vertrekpunt in het nadenken over de offerwetgeving. Israël is het volk waarmee de HEERE een verbond is aangegaan. Zij hebben daarmee ingestemd (Ex. 19: 8). Het verbond is gesloten (Ex. 24: 8). Als 'grondwet' van het verbond ontvangt Israël de Tien Geboden (Ex. 20: 1v). Israël is een geheiligd volk en dient heilig te leven. De HEERE zegt: 'U zult heilig zijn, want Ik de HEERE uw God ben heilig' (Lev. 19: 1). Het is van het begin af echter duidelijk dat het volk niet in staat zal zijn de 'grondwet' (Tien Geboden) te houden. Strikt genomen wordt daardoor steeds het verbond verbroken aan de kant van Israël. Door de zonde en de afgoderij van het volk. Om toch, ondanks de zonden van het volk, het samenleven van de God van het verbond en het verbondsvolk mogelijk te maken heeft de HEERE de offers gegeven. We moeten er op letten dat de offerdienst roept om en wijst naar de komst van Christus! Hij is het ware Lam Gods dat de zonde der wereld zal wegdragen (vergelijk Hebr. 9 en 10)! De offers bedoelen verzoening d.i. herstel van de relatie tussen God en een persoon en of het volk. Wanneer dat gaat om een persoon zijn er de persoonlijke offers (beschreven o.a. in Lev. 1-7). In Lev. 16 wordt beschreven dat eenmaal per jaar voor de zonden van het volk als geheel een offer ter verzoening moet worden gebracht. Israël noemt dit de Grote Verzoendag (Yom Kippoer). In vers 1 wordt onderstreept hoe belangrijk het is dat de richtlijnen omtrent het naderen tot God strikt nageleefd worden. De zonen van Aäron brachten bij de inwijding van de tabernakel vreemd vuur op het altaar. Toen zij door dit te doen naderden tot de

HEERE op een wijze die Hij niet had voorgeschreven, vonden ze onmiddellijk de dood. Vuur uit de hemel trof hen. Daarom benadrukt de HEERE tegen Mozes (vers 2) dat Aäron niet zomaar het heilige der heiligen mag binnengaan. Daar, achter de voorhang (Hebr. poreketh, wat gordijn betekent), boven het verzoendeksel (Hebr. kapporeth, wat een combinatie is van het werkwoord verzoenen en bedekken) woont de HEERE. Aäron is, ondanks zijn positie als hogepriester, een zondig mens. Hij moet zich heiligen voordat hij voor de HEERE kan verschijnen. Hij moet (vers 3) in het heilige ingaan met een var (jonge stier) tot een zondoffer (Herb. Chatta, wat betekent een offer voor de zonde) en een ram ten brandoffer. Een offer wat in zijn geheel werd verbrand. Ook t.a.v. zijn kleding gelden strikte regels (vers 4). Hij moet geheiligde, linnen kleding dragen (kleding, ondergoed, riem en hoofddekse) en zichzelf geheel met water wassen voor hij de kleding aantrekt. Daarna moet hij twee geitenbokken (vers 5) tot een zondoffer van het volk nemen en een ram ten brandoffer. Voor Aäron daadwerkelijk begint aan het offer voor het volk, moet hij eerst zelf geheiligd en met de HEERE verzoend worden (vers 6). Eerst offert (Hebr. qarab, wat letterlijk nabijbrengen betekent) hij voor zichzelf en zijn huis de jonge stier als zondoffer. Het betekent hier nog niet het doden van de jonge stier. Dat volgt (vers 11) later. Offeren is hier meer geven, ter beschikking stellen, zoals wij geld 'offeren' in de collecte. Dan mag hij (vers 7) de beide bokken nemen en die stellen voor de ingang van de tent van de samenkomst voor het aangezicht van de HEERE. Over de twee bokken (vers 8) wordt dan het lot geworpen. Het lot werpen heeft niets te

maken met wat wij gokken noemen. Door het lot te werpen laat men de keuze aan de HEERE. Hij wijst de bok aan die geslacht zal worden en de bok die zal worden weggebracht. Aäron zal dan (vers 9) de ene bok die aangewezen is om geslacht te worden tot zondoffer maken, terwijl de bok die aangewezen is om te worden weggedaan levend gesteld wordt voor de HEERE (vers 10).

HET OFFER VAN DE GROTE VERZOENDAG

Nu breekt het moment aan dat Aäron de var, die dienen moet als zondoffer voor hemzelf en zijn huis, zal slachten (vers 11). Zo doet hij verzoening voor zijn eigen zonden en voor zijn huis. Aäron is verbonden aan zijn huis. Verzoening doen over zijn persoonlijke zonden alleen is niet genoeg. Hij is medeverantwoordelijk voor de zonden van zijn huisgezin. Dit collectieve denken zijn wij kwijtgeraakt, maar in de Bijbel komen we dit vaak tegen. Om te kunnen naderen zal hij (vers 12) vurige kolen nemen van het altaar in een wierookvat. Daarbij moet hij reukwerk, dat met twee handen fijn gekneet is, meenemen en dat binnen het heilige der heiligen dragen. Dat reukwerk (vers 13) moet op het vuur in het wierookvat gelegd worden bij het verzoendeksel. Hij moet het alles zo plaatsen dat de rook van het reukwerk het verzoendeksel bedekt. Het vormt als het ware een scherm tussen hem en de HEERE. Dit is om Aäron te beschermen. Hij zou sterven in de onbeschermden nabijheid van Gods heiligheid. Eerst moet hij nu (vers 14) bloed van de jonge stier sprenkelen op het verzoendeksel. In totaal zeven keer wat het getal van de volheid is. Nu is Aäron 'geheiligd' en kan hij dienen voor het volk (vers 15). Hij slacht dan de bok die tot een zondoffer gegeven is, draagt het bloed van het bokje in het heilige der heiligen en sprenkelt dat op het verzoendeksel. Zo (vers 16) doet Aäron verzoening over de onreinheden (Hebr. thumah, waarmee allerlei vormen van onreinheid worden aangeduid), over hun overtredingen (Hebr. pesjah, waarmee vooral overtredingen of rebellie wordt aangeduid) en over hun zonden (Hebr. chatta, waarmee wordt aangeduid dat ze hun doel missen). Deze drie woorden maken duidelijk dat de verzoening gaat over alle mogelijke zonden. Het wijst vooruit naar het bloed van Jezus Christus dat reinigt van alle zonden (1 Joh. 1: 7). Zo moet Aäron doen in de tent der samenkomst. Hij moet dit (vers 17) alleen doen. Niemand mag daarbij zijn of zelfs maar in de tent zijn. Alleen Aäron is op dat moment geheiligd en bevoegd om in te gaan. Zo wordt er verzoening gedaan over het gehele volk. Aanluitend (vers 18) wordt er verzoening gedaan voor het altaar. De hoornen van het altaar worden ook besprengd met bloed van de var en bloed van het bokje. Ook dit gebeurt zevenmaal (vers 19). De gedachte is dat het altaar onrein wordt door de on-

reinheid van de Israëlieten die daar hun offers brengen en daarom, wil het dienst kunnen blijven doen voor de heilige God, geheiligd moet worden. Als het altaar geheiligd is (vers 20) moet de levende bok naar voren worden gebracht. Nu moet Aäron zijn handen op de levende bok leggen. Terwijl hij dat doet, moet hij al de ongerechtigheden (Hebr. awoon, bewust gedane zonde, overtredingen) belijden. Eerlijk moet alles voor God en voor het volk worden beleden. Door zijn handen op het hoofd van de bok te leggen, worden de beleden zonden op de 'zondebok' gelegd. Nu wordt de bok de woestijn ingebracht, zo ver, dat de bok niet zal terugkeren naar het volk. Dit symboliseert dat door het bloed van de verzoening dat op de ark gesprengd is de zonde van het volk werkelijk zijn weggedaan (vers 22) en het volk opnieuw kan samenleven in het verbond met de HEERE. De beide bokjes voor het volk vormen samen een offer waarbij het bokje dat de woestijn wordt ingestuurd zichtbaar maakt dat het bloed van het andere bokje verzoening van zonden heeft teweeggebracht. De zonde is weggedaan voor Gods aangezicht.

TER OVERWEGING

Het is goed om voor de kinderen neer te zetten wat het betekent dat de HEERE een verbond is aangegaan met Zijn volk. Alles wat we in dit hoofdstuk lezen is bedoeld om dit verbond (ondanks Israëls zonden) in stand te houden. De HEERE doet daar om zo te zeggen alles aan en geeft er alles voor. Die lijn kan worden doorgetrokken naar de kinderen. De Heere heeft met ons eveneens een verbond opgericht. De doop is daarvan een teken en zegel. Hij heeft ons apart gezet en verplicht ons tot nieuwe gehoorzaamheid. Daar brengen wij niets van terecht. Wij verbreken dat verbond van God en hebben verzoening nodig.

Tegelijkertijd wordt in dit hoofdstuk duidelijk onderstreept dat de HEERE heilig is. T.a.v. de zonden geldt niet 'zand erover', maar letterlijk 'bloed' erover. De HEERE is een heilig God. Dat zien we sterk in de heiliging van Aäron als hogepriester. Hij kan niet 'zomaar' het heilige der heiligen binnen. Hij moet geheiligd zijn. Zijn zonen (Lev. 10: 1) zijn een afschrikwekkend voorbeeld van wat er gebeurt als iemand onheilig of verkeerd nadert. De offers geven antwoord op de vraag: hoe is het mogelijk dat de Heilige God en een onheilig volk bij elkaar kunnen komen? Die vraag geldt vandaag eveneens: hoe kunnen zondige mensen bij de heilige God komen? God neemt ons zonde ernstig.

Op een bijzondere manier wordt tijdens de Grote Verzoendag al duidelijk dat het volk niet zelf kan en niet zelf hoeft te betalen voor de zonden. Hun bloed hoeft niet te vloeien. Maar in hun plaats

vloeit het bloed van dieren. Hun bloed wordt gebruikt tot verzoening van Israëls zonde. De dierenoffers roepen om en wijzen naar de komst van Christus, het ware Lam van God. De dag waarop Christus sterft noemen we Goede Vrijdag. We kunnen die dag ook noemen: Grote Verzoendag. Op deze dag gaat de Oudtestamentische Grote Verzoendag in vervulling. In Lev. 16 lezen we hoe Aäron van de twee bokken er één moest offeren voor de zonden van het volk. De andere bok moest de woestijn worden ingestuurd. Aäron legde dan zijn beide handen op de kop van het dier, wat betekende dat de ongerechtigheden van de kinderen Israëls, al hun overtredingen en al hun zonden op het dier gelegd werden om zo weggedragen te worden. Zo gaat Jezus Christus aan het kruis, onder de vloek, de woestijn in van de Godverlatenheid, als het Lam Gods, Dat de zonde der wereld wegneemt.

Nu werd zo'n weggaande bok op de Grote Verzoendag niet alleen de woestijn ingestuurd. Vers 21 zegt ons dat Aäron hem door de hand van een man die voorhanden is, de woestijn in laat brengen. Dit Oudtestamentische woord gaat in vervulling wanneer Simon van Cyrene gedwongen wordt het kruis van Christus te dragen. De soldaten zoeken een man die voorhanden is. Ze vervullen hier, onwetend, de Schrift. Zo'n man in het Oude Testament zat niet op zo'n taak te wachten. Je werd dan onrein en moest gereinigd worden. Zo ook hier. Het kruisdragen houdt in dat je onrein wordt en niet in de tempel mag komen. Simon wil daarom niet, maar wordt gedwongen het kruis te helpen dragen.

De machtige betekenis van de Grote Verzoendag komt vooral tot uitdrukking in Hebr. 9 en 10. Daar wordt de Heere Jezus geschilderd als de Hogepriester. Bloed van stieren en bokken kan immers

geen echte verzoening brengen (Hebr. 10: 4). Christus ging met Zijn eigen bloed het heiligdom binnen (Hebr. 4: 14, 9: 12). Dat offer hoeft niet (jaarlijks) herhaald te worden, dat is voor eens en voor altijd gebracht én genoeg. Hij is het heiligdom ingegaan en daar gebleven (Hebr. 10: 11-12). Dit offer heeft voorgoed al de heiligen tot volmaaktheid gebracht (Hebr. 10: 14). Hij is voor ons tot Offer geworden. Onze 'Zondebok' en Hogepriester tegelijk. Door Hem is het voor ons mogelijk tot God te naderen zonder te sterven. We ontvangen zelfs vrijmoedigheid door het geloof in Jezus Christus om in te gaan in het heiligdom (Hebr. 10: 19). Hij doet daar immers nog steeds 'dienst' (Hebr. 10: 21).

Juist in de lijdenstijd is het offerritueel van Grote Verzoendag een prachtige gelegenheid om te spreken over de betekenis van het offer van de Heere Jezus aan het kruis. Daar offert Hij Zichzelf, zodat Hij op de Hemelvaartsdag met het bloed het Heiligdom kan binnengaan en verzoening kan doen. Leg aan de kinderen op eenvoudige wijze uit wat dit voor hen betekent als zij door genade hun vertrouwen leren stellen op de Heere Jezus. Hij wil hun Lam zijn! Zijn bloed ligt voor Gods troon en een ieder die ziende, vertrouwend op dat bloed nadert tot God zal genade ontvangen.

GELOOFSLER

Heidelbergse Catechismus, zondag 6 vraag en antwoord 16-19.

Heidelbergse Catechismus, zondag 15 en 16.

Nederlandse Geloofsbelijdenis, artikel 21: 'Wij geloven dat Jezus Christus een eeuwige Hogepriester is, ... en Zichzelf in onze naam voor Zijn Vader gesteld heeft, om Zijn toorn te stillen met volle genoegdoening.'

Dortse Leerregels, hoofdstuk II, artikel 1-5.

